

3de kempische watervogeltelling.

door: *lex peeters*

Inleiding.

In de week van 1 t/m. 07-09-'84 werd alweer voor de derde maal een telling georganiseerd waarbij zoveel mogelijk plassen, vennen, beken en kanalen dienden te worden onderzocht. Wat betreft de open wateren (vennen, afgravingen en visvijvers) kan vermeld worden dat de belangrijkste geteld zijn. Omdat in 1977 t/m. 1982 in dezelfde periode plassentellingen plaatsvonden, beschikken we over interessant vergelijkingsmateriaal!

De bekentelling moeten we helaas puur als een proeftelling zien, daar slechts enkele belangrijke trajecten geteld werden. De resultaten waren desalniettemin zeer interessant en geven een aardige afspiegeling van wat we zoal in september op het bekenstelsel verwachten kunnen. Bekentellingen waren in deze maand nog nooit eerder in de kempen georganiseerd.

Kanalen zijn bij gebrek aan tellers buiten beschouwing gelaten!

Lex Peeters, Marialaan 26, 5541 cd REUSEL, 04976-2271.

Verloop van de telling.

Helaas bleek er een tekort aan deelnemers te zijn. Vandaar dat niet alle trajecten geteld konden worden. De werving van tellers geschiedde deze keer deels via een inschrijfflijst, deels telefonisch.

Open waters werden met de kijker en liefst ook met behulp van telescoop vanuit een overzichtelijk punt afgespeurd. Alle aanwezige telsoorten werden genoteerd.

De beektrajecten werden over hun volledige lengte afgelopen, waarbij de beek, maar ook het beekdal tot c.a. 100 meter aan weerszijde van de oevers gecontroleerd moesten worden. De belangrijkste vogels werden geteld, genoteerd en/of ingetekend.

Weersomstandigheden.

De week van 01 t/m. 07-09-'84 verliep met wisselvallig weer. Met name op 04-09 was de wind zeer krachtig. De overige dagen waaide het matig. De temperatuur schommelde sterk tussen de 25 en de 15 graden C. Er was over het algemeen een zware bewolking, waaruit veel regen viel.

Medewerkers.

De volgende personen verleenden hun medewerking, waarvoor ik hen uiteraard zeer erkentelijk ben; Ernest van Asseldonk (E.v.As.), Marco Bakermans (M.Ba.), Piet van Happen (P.v.Ha.), Henk Hendriks (H.He.), Wim Jacobs (W.Ja.), Carine Jansen (C.Ja.), Jacques van Kessel (J.v.Ke.), Harrie de Louweren (H.d.Lo.), Dimitri Montfoort (D.Mo.), Geert Sanders (G.Sa.), Lex Peeters (L.Pe.), Hein Prinsen (H.Pr.), Willem Veenhuizen (W.Ve.), Wim v.d. Voort (W.v.d.Vo.), Edwin van de Werf (E.v.d.We.).

De aangegeven initialen achter de namen worden als zodanig elders in dit verslag gebruikt.

De resultaten.

Geteld werden alle watervogels, min of meer aan water gebonden vogels, en interessantere soorten!! Of de vogel van het gebied gebruik maakte om te fourageren, te pleisteren of te broeden doet niet ter zake. Alle overvliegende, of ovetrekkende ex. worden echter buiten beschouwing gelaten.

Gelukkig werden de meeste waters in het weekend geteld, omdat toen relatief het redelijkste weer heerste, afgezien van een vrij krachtige wind op zaterdag, 01-09. Op de overige dagen hadden ongetwijfeld de vele neerslag en een sterke wind invloed op de telresultaten. Eenden bevonden zich veelal in de begroeiing, Roofvogels jaagden weinig in open terrein. Met name deze soorten zullen enigzins onderteld zijn. Daar waar het nodig en gezien het tijdsverschil tussen de bezoeken ook redelijk werd geacht, zijn aanvullingen op de telling van enkele gebieden geaccepteerd, om een en ander op te vangen! Alle waarnemingen op de grens van 2 telgebieden zijn van geval tot geval bekeken en beoordeeld, om dubbel-

te voorkomen.

De resultaten vielen niet tegen. Alleen de Steltlopers langs de beken kwamen in onverwacht klein aantal voor. De meeste beken leenden zich dit najaar niet zo goed als verblijfplaats voor dit soort vogels. De waterstand was te hoog en de oevers waren over het algemeen sterk begroeid.

114 soorten werden waargenomen, waaronder; Aalscholver (7 ex), Visarend (3 ex.), Blauwe kiekendief (2 ex), Rode wouw, Zilverplevier (2 ex.), Rosse Grutto (2 ex.), Kleine strandloper (3 ex.), Bonte strandloper (7 ex.), Kanoetstrandloper (2 ex.), Kleine bonte specht (2 ex.), Waterpieper en Rouwkwikstaart.

Er werden ook enkele vrij late zomergasten gezien; Gierzwaluw, Grasmus, Braamsluiper (2 ex), Spreeuw, Zwartkop (7 ex), Tortelduif, Koekoek (2 ex) en Kleine karekiet (6 ex.). Fitis en T. t. t. waren nog vrij algemeen vertegenwoordigd.

Opmerkelijke aantallen zijn; Dodaars (93), Blauwe reiger (131), Wilde eend (3726), Kraakeend (38), Buizerd (30), Havik (9), Sperwer (11), Boomvalk (14), Watersnip (309), Groenpootruiter (36), Gele kwikstaart (54), en IJsvogel (15).

Een soort waarvan het merkwaardig is dat-ie door niemand werd gezien is de Geelgors!!

Alle gegevens zijn ondergebracht in een aantal tabellen. Verder zal niet op de resultaten worden ingegaan, omdat dat na één telling in deze maand niet verantwoord is.

De toekomstige vorm van de Kempische Watervogeltellingen.

Met ingang van November dit jaar start het Samenwerkingsverband voor Oost-Brabantse Vogelwerkgroepen (S.O.V.) met bekendtellingen in geheel Z.O.-Brabant. Dit project sluit mooi aan op de Kempische Watervogeltellingen. Het is dus de bedoeling dat in ons werkgebied buiten de beken ook de open waters geteld blijven worden! Hopelijk zijn er genoeg tellers en is er voldoende animo en inzet om dit te realiseren!

Bij opgave voor een bepaalde beek of beektraject neemt men voorlopig alleen de verantwoordelijkheid op zich voor de tellingen op provinciale schaal. Deze vinden plaats in het weekend van;

- 10 en 11 november. '84
- 29 en 30 december. '84
- 09 en 10 maart. '85

In deze weekenden moet geteld worden. Alleen in geval van nood (indien iemand echt niet anders kan) mag 2 dagen vooraf of 2 dagen na het betreffende weekend geteld worden. Voor niet tellen is alleen tijdig afmelden bij de coördinator een goed excuus. Hij kan dan nog een vervanger proberen in te schakelen.

In de Kempen (en na een aantal jaren misschien ook in zuidoost-Brabant) worden er aan dit lijstje nog 3 facultatieve tellingen toegevoegd, te weten op;

- 13 en 14 april. '85
- 03 en 04 augustus. '85
- 07 en 08 september. '85

Voor deze tellingen wordt in eerste instantie gerekend op de vaste tellers van de SOV-bekentellingen. Mensen die echter niet 6 x (gemid. 1x in de 2 maanden) willen of kunnen deelnemen moeten dit even bij de coördinator kenbaar maken! Voor hen zal een vervanger gezocht worden.

Het resultaat zal zijn dat we over de Kempische Watervogels gegevens verkrijgen uit;

- Midwinter.
- Eind winter/ vroege voorjaarstrek.
- Voorjaarstrek/ begin broedseizoen.
- Eind broedseizoen/ begin najaarstrek.
- najaarstrek.
- Eind najaarstrek/ begin winter.

We kunnen straks over diverse soorten zeer interessante gegevens verwachten over o.a.;

- Het voorkomen in de winter.
- De voorkeur voor de diverse watertypes. En de invloed van het weer daarop.
- Aantalsverloop van seizoen tot seizoen en van jaar tot jaar.
- De verspreiding.

Dit alles uiteraard met betrekking tot de Kempen.

tabel 1 SOORT;	vennen:						visvivers:						aigrav.	
	1A;	1B;	1C;	1D;	1E;	sub- tot;	%;	2A;	2B;	2C;	sub- tot;	%;	3;	%;
Fuut				3	6	9	12		22	15	37	50	28	38
Geoorde fuut	10					10	100							
Dodaars	46	5	3		21	75	82	1	9	1	11	12	5	6
Aalscholver		1				1			5		5		1	
Blauwe reiger	7	9	9	2	15	42	38	17	31	16	64	57	6	5
Roerdomp	1					1								
Wilde eend	975	535	129	72	929	2640	76	9	709	15	733	21	89	3
Soepeend										11	11	25	33	75
Wintertaling	17	330	18	9	74	448	99,8		1		1	0,2		
Zomertaling		1				1								
Krakeend			45	6		51	65		27		27	35		
Pijlstaart			3			3								
Slobeend	26		9	10	37	82	86		13		13	14		
Kuifeend	8	6	22		6	42	51	2	37		39	48	1	1
Tafeleend	8		13		7	28	18		129		129	82		
Bergeend		2		1		3								
Nijlgans														2
Grauwe gans			1			1								
Knobbelzwaan			6	1	2	9								
Visarend					1	1			2		2			
Buizerd	3	1	1	3	6	14	88		2		2	13		
Wespendief			1			1								
Havik	3				3	6			2		2		1	
Sperwer	3		2	1	2	8	73	1	1	1	3	27		
Bruine kiekend.	4		1	1	2	8								
Blauwe kiekend.					1	1								
Rode wouw					1	1								
Boomvalk	1		4	2	2	9	90						1	10
Torenvalk		1	1	1	1	4								
Waterral			1		1	2			1					
Waterhoen	20				14	34	36		23	24	47	50	13	14
Meerkoet	19	7	110	6	179	321	35	55	440	30	525	57	78	8
Kleine plevier				2		2								
Zilverplevier		2				2								
Kievit		1640	7	114	27	1788	95			15	15	1	85	5
Scholekster		10				10	100							
Watersnip	4	245	5	11	39	304	98	1			1	0,7	4	1
Kemphaan		2		27		29	100							
Wulp		26		26		52	98						1	2

SOORT;	vennen:					sub-		visvivers:			sub-		afgrav:	
	1A;	1B;	1C;	1D;	1E;	tot;	%;	2A;	2B;	2C;	tot;	%;	3;	%;
Rosse grutto				2		2								
Zwarte ruiter		2		1	3	6								
Groenp. ruiter	2	13	13	1	5	34	100							
Tureluur				1		1								
Witgatje	2	4		2	2	10	100							
Bosruiter	1	5				6								
Oeverloper				2	1	3							5	
Kl. strandloper				3		3								
Bonte strandl.		2		4	1	7								
Kanootstrandl.				2										
Kl. Mantelmeeuw				7										
Zilvermeeuw				20		20	80						5	20
Stormmeeuw				7		7								
Kokmeeuw	37	513		4	37	591	39	12		90	102	7	826	54
Zwarte stern		1				1								
Koekoek								1			1			
IJsvogel	1	1		1		3		1	2				1	
Grote b. specht	1	1				2								
Zwarte specht	1	2				3								
Groene specht		1				1								
Gierzwaluw	1					1								
Boerenzwaluw	20				210	230	86		6	8	14	5	25	9
Huiszwaluw	60				265	325	100							
Oeverzwaluw					5	5								
Veldleeuwerik					2	2								
Boomleeuwerik					4	4								
Staartmees					7	7	47			6	6	40	2	13
Grote lijster		8				8								
Tapuit			1	2	6	9	90						1	10
Roodb. tapuit				1	2	3							2	
Paapje			1	2		3								
Gr. vliegevang.									7		7			
Bo. vliegevang.					1	1								
Kl. karekiet								5	1		6			
Grasmus				1		1								
Witte kwikst.	3				51	54	58			3	3	3	36	39
Gele kwikst.		3		6	9	18	95						1	5
Graspieper				8	7	15	100							
Waterpieper					1	1								
Rietgors	1			1	6	8								

tabel 2: vergelijking plassentel*

teldag; SCORT;	10 1977	9 1978	8 1979	6 1980	5 1981	1984	sept.- gemid.
Fuut	27	35	47	35	49	74	44,5
Dodaars	20	41	56	45	89	91	57
Geoorde fuut	3	-	2	13	1	10	4,8
Aalscholver	1	-	2	3	-	7	2,2
Roerdomp	-	-	2	-	3	1	1
(Woudaapje)	1	-	-	-	-	-	0,2
Blauwe reiger	47	53	81	47	61	112	66,8
(Zwarte ooievaar)	-	-	-	1	-	-	0,2
Knobbelzwaan	-	1	-	2	6	9	3
(Brandgans)	1	-	-	-	-	-	0,2
Grauwe gans	-	1	-	-	1	1	0,5
Nijlgans	-	-	-	-	-	2	0,3
Soepeend	-	-	-	-	-	44	
Bergeend	-	-	-	3	1	3	1,2
(Smient)	-	-	-	2	-	-	0,3
Krakeend	27	19	16	39	23	78	33,7
Wintertaling	279	1346	982	328	524	449	651,3
Wilde eend	1370	1629	1962	1257	2028	3462	1951,3
Pijlstaart	-	-	-	-	-	3	0,5
Zomertaling	-	-	-	-	2	1	0,5
Slobeend	40	139	97	284	143	95	133
Tafeleend	161	95	90	180	128	157	135,2
Kuifeend	9	20	21	66	14	82	35,3
Wespendief	-	-	-	1	3	1	0,8
Rode wouw	-	-	-	-	-	1	0,2
Bruine kiekendief	10	12	11	11	13	8	10,8
Blauwe kiekendief	-	-	-	-	-	1	0,2
Havik	-	3	-	2	2	9	2,7
Sperwer	1	5	2	4	5	11	4,7
Buizerd	-	8	16	38	16	16	15,7
Visarend	3	3	3	3	3	3	3
Torenvalk	-	-	4	12	8	4	4,7
(Roodpootvalk)	-	-	1	-	1	-	3,3
Boomvalk	1	1	6	14	10	10	7
Waterral	-	6	6	8	20	3	7,2
(Porseleinhoen)	-	-	-	1	-	-	0,2
Waterhoen	46	60	42	45	55	94	57
Meerkoet	649	677	969	840	685	924	790,7
Scholekster	-	-	-	-	-	10	1,7

teldag;	10	9	8	6	5		sept.-
SOORT;	1977	1978	1979	1980	1981	1984	gemid.
Kleine plevier	-	-	6	3	4	2	2,5
(Bontbekplevier)	-	6	4	-	12	-	3,7
(Goudplevier)	-	-	-	5	-	-	0,8
Zilverplevier	-	-	2	-	1	2	0,8
Kievit	903	1293	3122	1803	2480	1878	1913,2
Kanoetstrandloper	-	-	-	-	1	2	0,5
Kleine strandloper	-	26	-	-	11	3	6,7
Bonte strandloper	-	1	1	5	7	7	3,5
(Krombekstrandloper)	-	-	4	-	3	-	1,2
Kemphaan	-	19	13	7	25	29	15,5
Watersnip	97	121	84	22	109	309	123,7
(Grotto)	-	1	-	1	-	-	0,3
Passe grutto	-	-	-	-	-	2	0,3
Wulp	201	12	33	624	260	53	197,2
(Regenwulp)	-	-	-	5	-	-	0,8
Zwarte ruiter	2	11	16	6	35	6	12,7
Tureluur	-	4	-	1	2	1	1,3
Groenpootruiter	2	9	3	-	11	34	9,8
Witgatje	1	7	7	5	4	10	5,7
Bosruiter	-	-	5	-	-	6	1,8
Oeverloper	12	27	15	11	11	8	14
(Grauwe franjepoot)	-	-	-	3	-	-	0,5
(Dwergmeeuw)	-	-	3	-	-	-	0,5
Kokmeeuw	343	995	308	340	351	1519	642,7
Stormmeeuw	-	7	-	2	4	7	3,3
Kleine mantelmeeuw	-	3	-	-	8	7	3
Zilvermeeuw	125	129	25	22	9	25	55,8
(Reuzenster)	-	-	-	-	1	-	0,2
(Visdief)	-	1	-	-	-	-	0,2
(Dwergster)	-	1	-	-	-	-	0,2
Zwarte stern	-	11	3	-	-	1	2,5
Koekoek	-	1	1	-	1	1	0,7
Gierzwaluw	1	1	3	-	-	1	1
IJsvogel	6	4	1	2	4	7	4
Groene specht	n i e t	e e r d e r	g e t e l d .	!!!		1	
Grote bonte specht	"				"	2	
Zwarte specht	"				"	3	
(Kleine bonte specht)	-	-	-	-	1	-	0,2
Boomleeuwerik	-	-	-	-	-	4	0,7
Oeverzwaluw	161	3	-	2	4	5	29,2
Boerenzwaluw	744	210	297	327	573	269	403,3

teldag;	10	9	8	6	5		sept.- gemid.
SOORT;	1977	1978	1979	1980	1981	1984	
Huiszwaluw	920	132	126	2	10	325	252,5
Graspieper	11	8	17	2	5	15	9,7
Waterpieper	-	-	-	-	-	1	0,2
Gele kwikstaart	3	3	22	86	15	19	24,7
(Grote gele kwikstaart)1		2	1	-	-	-	6,7
Witte kwikstaart	30	15	40	23	37	93	39,7
Paapje	-	5	-	3	1	3	2
Roodborsttapuit	-	2	-	-	-	5	1,2
Tapuit	-	7	3	5	6	10	5,2
(Kramsvogel)	1	-	-	-	3	-	0,7
Grote lijster	-	-	-	-	-	8	1,3
(Rietzanger)	-	1	1	-	1	-	0,5
Kleine karekiet	1	1	3	9	9	6	4,8
Grasmus	-	-	-	-	-	1	0,2
Grauwe vliegevangener	-	-	-	-	-	7	1,2
Bonte vliegevangener	-	1	-	-	-	1	0,3
Staartmees	-	-	-	-	-	15	1,5
Rietgors	1	15	30	2	12	8	11,3

TOELICHTING TABEL 2:

Soorten die tussen haakjes geplaatst zijn, werden deze telling ('84) niet waargenomen, maar zijn volledigheidshalve toch opgenomen. Dit ter vergelijking!

Gedurende de 6 plassentellingen in september werden in totaal 98 telsoorten opgegeven!

Met betrekking tot de Roofvogels dient te worden opgemerkt, dat zij (uitgezonderd de Visarend) in 1977 nog niet tot de telsoorten gerekend werden. De cijfers van deze soorten zijn in betreffende kolom dus onvolledig!

Met teldag wordt simpelweg de dag bedoeld waarop in betreffend jaar in september geteld werd.

tabel 3: zes. Beken.

SOORT;	A;	B;	C;	D;	E;	F;	G;	H;	TOTAAL;
Dodaars	-	-	1	1	-	-	-	-	2
Blauwe reiger	2	13	-	1	-	-	3	-	19
Wilde eend	40	20	-	15	4	82	83	-	264
Sonarend	150	105	3	-	-	118	6	-	382
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Kuifeend	-	-	7	-	-	-	-	-	7

OPEN WATERS;

1; (heide-) VENNEN.

- 1A- Vennen Landgoed de Utrecht (Teller; L.Pe.) 1B- Vennen Landschotse heide (Teller; I
 gem; H. en L. Mierde, Esbeek, Bladel. gem; Oost-, West-, en Middelbeers
 De Utrecht-west; - Broekeling - Keyenhurk
 - Zwartven - Scherpven
 De Utrecht-oost; - Coorven - Withollandven-Noord en zuid.
 - Flaes - Berkven
 - Kleine Flaes - Kromven
 - Wurvenbosven - Visvijvers.
 - Snippenven
 - Hazekolk
 - Jacobsveld
 Niet geteld; Panneven, Spartelvijver.
- 1C- Vennen Strabrechtse heide (Tellers; H.He., D.Mo.) 1D- Vennen Budeldorplein (tel; L.Pe.
 gem; Heeze, Geldrop, Mierlo. gem; Budel, Weert. P.v.H
 - Platvoetje - Grootven
 - Starven - Kiezelve
 - Kranenmeer - scheidingsven
 - Waschven - Beuven
 - Slootjesven
 Niet; Grafven, Henneven, Mierloven.
- 1E- Overigen;
 - Groot en Klein Meer (gem; Vessem, tel; G.Sa) - Malpievennen (V'waard, tel; L.Pe)
 - Soerendonks Goor (tel; L.Pe) - Pannegoor (Hapert, Tel; M.Ba)
 - Groot en Klein Kraanven (tel; L.Pe) - Vlasroot (Veldhoven, Tel; E.v.d.We)
 - Reuselse Moeren (gem; Reusel, tel; Wv.d.Vo)
 Niet geteld; IJsbahn Valkenswaard, vennetje Treeswijk)

2; VISKWEEKVIJVERS, VISVIJVERS (en als zodanig in gebruik genomen afgravingen).

- 2A- Viskweekvijvers Bergeyk, incl. Pastoorsweyer. (Teller; H.Pr.)
 gem.; Bergeyk.
- 2B- Viskweekvijvers Valkenswaard, incl. Greveschutven en Visvijvers 3-bruggen. (Tel; L.Pe
 gem.; V'waard.
- 2C- Overigen;
 - Ijzerman Geldrop (Tel; P.v.Ha) - Phillips Visvijvers (tel; E.v.
 - Leemputten Koningshof (Veldhoven, Tel; E.v.d.We) - Karpendonk (Eindhoven, tel; W.V.
 - Hanevoet (Eindhoven, Tel; E.v.d.We) - Visvijver Bladel (L.Pe)

3; ZANDAFGRAVINGEN.

- Ter Spegelt (Hapert, tel; H.Pr.) - Afgr. Leenderstrijp (tel; L.Pe, P.v.Ha)
 - De Hees (Eersel, tel; L.Pe) - Kempervennen (Westerhoven, tel; L.Pe)
 - Afgr. Phillips visv. (Tel; J.v.Ke.) - Lansard (Veldhoven, tel; E.v.As)
 - Afgr. Waalre (E.v.d.We) - Eckersweyer (Acht-Best, tel; E.v.As)
 - Afgr. Vlasroot (E.v.d.We) - Ploegstraat (Acht-Best, tel; E.v.As)
 Niet; Eenode (Eindhoven).

BEKEN.

- A. - KLEINE DOMMEL; Heeze- uitmonding in de Dommel t.h.v. Eindhoven (tel; P.v.Ha, D.Mo)
 B. - TONGELREEP; Achelse kluis- uitmonding in de Dommel t.h.v. Eindhoven (H.d.Lo, D.Mo)
 C. - GROTE BEERSE; Casterse Molen - Kapel Westelbeers (Tel; L.Pe., C.Ja.)
 D. - DE REUSEL; Gagel Reusel - Wilhelminakanaal t.h.v. Biesthouthakker (Tel; L.Pe)
 E. - DE RUN; De Stevert Steensel- Uitmonding in de Dommel. (Tel; J.v.Ke, W.Ja.)
 F. - DE DOMMEL; Bebouwde kom stad Eindhoven. (W.Ve)
 G. - ECKERSRIJLT; Vanaf Lansard helemaal (Tel; E.v.As)
 H. - STRIJPER AA; over 2 k.m. t.h.v. Paaldijk, Leenderstrijp. (Tel; L.Pe, P.v.Ha)